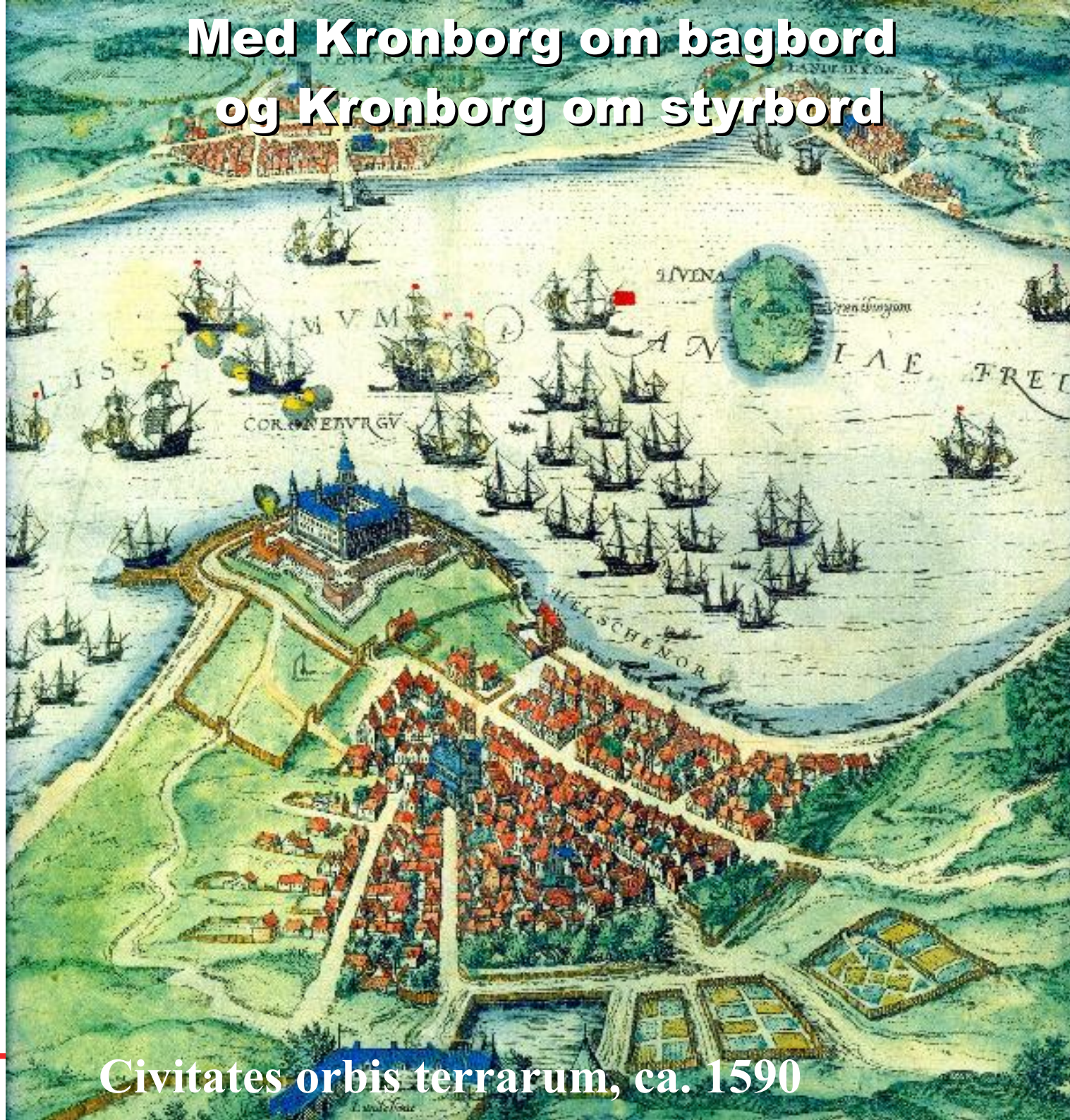

Med Kronborg om bagbord og Kronborg om styrbord

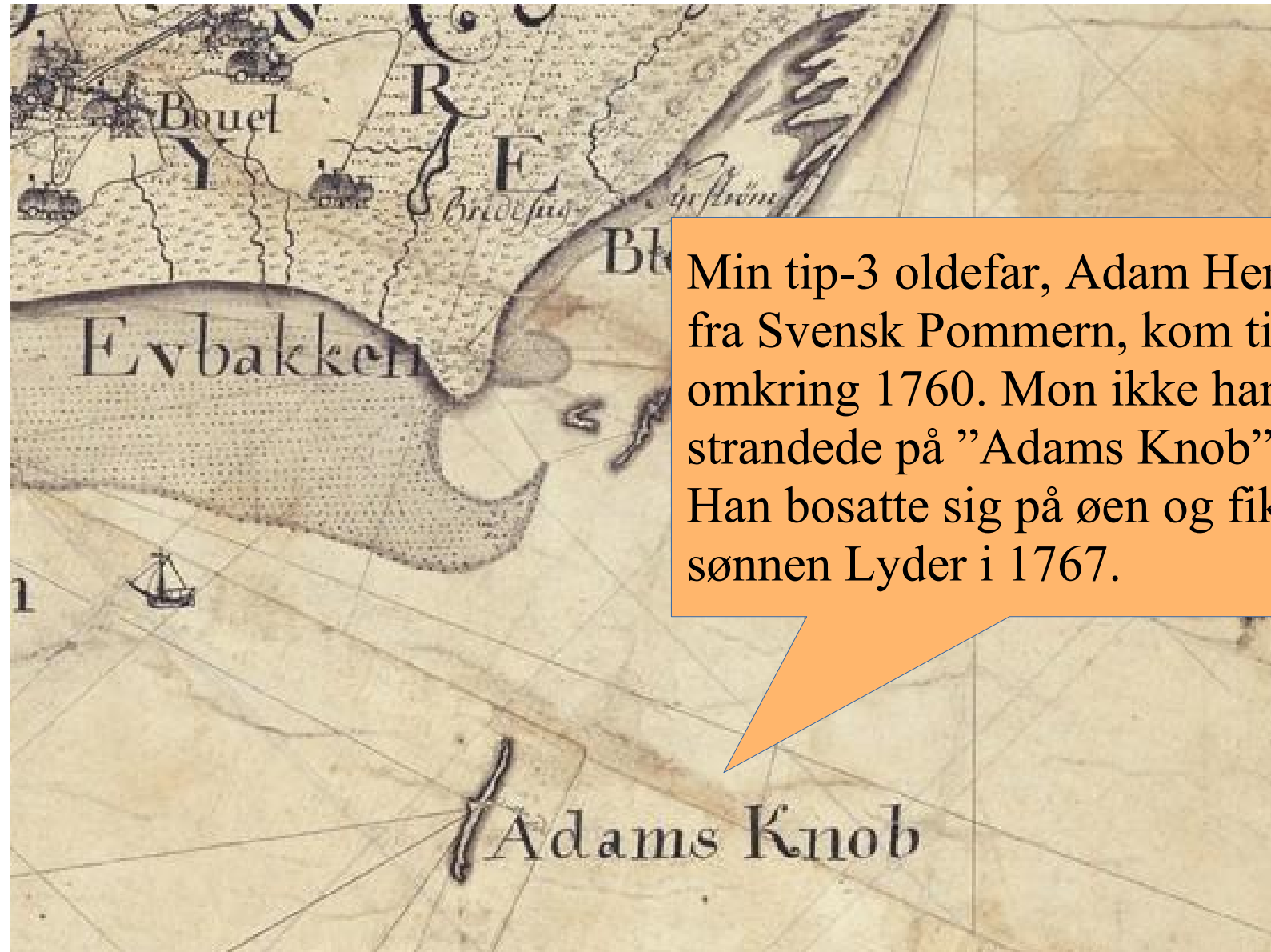
Videnskabernes Selskabs kort, 1786

KORT OVER ÖEN LESSØE
optaget Aar 1786 af J:Elling

Adam Henrik Deth

Min tip-3 oldefar, Adam Henrik Deth fra Svensk Pommern, kom til Læsø omkring 1760. Mon ikke han strandede på "Adams Knob"? Han bosatte sig på øen og fik bl.a. sønnen Lyder i 1767.

En anden stranding: Orlogsskibet "Printz Friederich" forliste ved Læsø i september 1780

- Med få undtagelser blev hele besætningen på op mod 700 mand reddet i land til Læsø.
- Det satte øen på den anden ende.
- Kirkebogen vidner om døde sømænd og i 1781 om et antal uægte børn.
- [Printz Friderich i lex.dk](#)

Lyder Adamsen Deth

- Lyder Adamsen Deth, min tip-2 oldefars bror
 - Født på Læsø i februar 1767
 - Konfirmeret 7. april 1782 i Byrum kirke, Læsø
 - ... og så til søs!
 - Hvad han lavede de næste 4½ år, ved jeg ikke, men han var nok skibsdreng, jungmand og matros
 - Men lærte også navigation, så han i 1786 som 19-årig kunne tage skippereksamen hos Københavns Skipperlav
- AO → Private arkiver → Lavsarkiver →

Københavns Skipperlav, Register til eksaminationsprotokol 1774-1793, folio 30, opslag 8 af 27

L		L		30.
No		No		No
No 1783		No 1785		
Lars Njron	5007	Lars Larsen Præsch	5710	
Lars Pinderup Jarth	11	Lorentz Prolofs	22	
Lorentz Lorentzen	43	Lorentz Lorentzen Høyer	45	
No 1786		No 1786		
Lars Nielsen	54	Lars Holm	93	
Lars Danielsen	58	Lars Larsen Strøm	5847	
Lauze Jensen Smid	95	Lauritz Jørgensen Brandt	68	
Lorentz Lorentzen Col	5103	Lorentz Jensen Smid	82	
landt		Lauritz Margusen Calloc	5919	
Lars Andersen Degn	15	Lars Andrichsen Silitgaard	27	
Lars Christian Hager	16	Luke Marott Day	33	
Lars Larsen	44	Lauritz Matthiesen	80	
Lorentz Lorentzen	70	Lorentz Lorentzen Brønn	87	
No 1784		No 1787		
Lars Jensen	5214	Lyder Adamsen Deth	6004	

Lyder Adamsen Deth ... 6004

Københavns Skipperlav,
Eksaminationsprotokol 1774-1793,
folio 136b, opslag 88 af 131

N° 1786
N. 9te Decbr.
N° 6001
Lijder Adamsen Dieth, fød paa Læsøe
Fjælland, gt. 19 Aar, fød paa sin N° 3248

N° 3248
Thomas Jensen, fød i Kirkeby ved Appensade, gt 25 Aar
Løstnaars Lærning, Jægermandling ved Poulau
og Niemanns, Sømpassers Indvielse ved sin og
sine sønnes indviesantale samt Atkenneth
Faglig af Lærere og Hæderne, skolegids og Skole
og uagant Lærers Læring og Faglig, at føle sin Co.
rois Journal og stille sin søn Læreren sin Faglig

Københavns Skipperlav,
Eksaminationsprotokol 1774-1793,
folio 136b, opslag 88 af 131

Lyder Adamsen Deth, fød paa Læssøe ved
Jylland, gl. 19 Aar, forstaaer som N° 3248 -

N° 3248: Thomas Jensen fød i ... ved Appenrade, gl. 25 Aar
forstaaer Tiidregning, Høydemaaling ved Soelen
og Stierne, Compassens Misviisning ved én og
tvende Peylinger udi Horizonten, samt Azimuth
Peyling at beregne og forbedre, desligest det Platte
og voxende Kaarts Regning og Passing, at holde én Cor-
rect Journal, og stille sin Cours hvorhen han sig agter.

Fortegnelse over Skippere og Styrmande 1785-1826, opsl 31 af 50

[illegible]

Styrmand
22. maj 1788

Skipper
18. Marts 1793

Waterschouten

- Waterschout, af hollandsk, "vand-tilsynsmand") var en titel for en dansk embedsmand, der skulle holde mandtal over alle dem, som fra København ville "fare på koffardi".
- i København fra 1695
- i Helsingør fra 1816
- Der er bevaret protokoller fra 1740 til 1871.
- Kilde: [Wikipedia](#) og [Skipper.dk](#)

Waterschoutens forhyringsprotokol 1793-1795, folio 21, opslag 22 af 288

Bladets Højeste Signatur

Liste

Kjøbt ved Mandstads Jernstøb og Jernsmeder
Hjerner og Løbenhamns Jernstøb og Jernsmeder
H. H. Løbenhamns Jernstøb og Jernsmeder
eller andre Mandstads og Mandstads Gage og alene
anden Onsdag Morgen. Jørgen Løbenhamns Gage

Capit. Løbenhamns Jernstøb og Jernsmeder

Hjerner Jernstøb og Jernsmeder - - 24. Nov. Opnået 28.
Hjerner Jernstøb og Jernsmeder - - 24. Nov. Opnået 18.
Hjerner Jernstøb og Jernsmeder - - 24. Nov. Opnået 21.
Hjerner Jernstøb og Jernsmeder - - 24. Nov. Opnået 14.
Hjerner Jernstøb og Jernsmeder - - 24. Nov. Opnået 12.
Hjerner Jernstøb og Jernsmeder - - 24. Nov. Opnået 10.
Hjerner Jernstøb og Jernsmeder - - 24. Nov. Opnået 8.
Hjerner Jernstøb og Jernsmeder - - 24. Nov. Opnået 7.

Naar den begynder at drage naar vi kommer
om bord i Løbenhamns og vedbliver at drage med fuld
Gage indtil vi med Løbenhamns Jernstøb og Jernsmeder
den eller anden Jernstøb og Jernsmeder Jernstøb og Jernsmeder
og Naar den vil bliv oplyst. I øvrigt for
pligter vi at oplyse de Jernstøb og Jernsmeder
Jernstøb og Jernsmeder. Løbenhamns H. 29 Oct.

1793. Jernstøb og Jernsmeder 1788
Hjerner Jernstøb og Jernsmeder
Hjerner Jernstøb og Jernsmeder

Jørgen Løbenhamns

Waterschoutens forhyringsprotokol 1793-1795, opslag 22

Liste

**Paa det Mandskab som skal fahre med mig under-
skrevne af Kiøbenhavn fører Brigt La Promptitude
d 71 Læster. Destinered herfra til Cadix og videre
efter ordre. Mandskabet 2 Maanedes Gage og at være
ombord Onsdag Morgen.**

Toe Maanedes Gage

Capit: Lyder Adamsen Deth af Kiøbenh:

Styrmd Jørgen Jenssen Krap	E 24	Slesv. Apenrade	28
Baadsmd Johan Jensen Brøn	H 313	Siell. Kiøbh	18
Tømmand Peder Daniel Holm	E	do do	21
Matros Tollof Tønnesen	H 102	Stavanger	16
Do Rasmus Peter Hammer	E 1	Siell. Allinge	14

Waterschoutens forhyringsprotokol 1793-1795, opslag 22

Do Søren Hendrichsen	H 17	Øst Jyll. Grenaae	12
Ungmd Lars Søren Christensen	H 14	do. Læssø	10
Dreng Jens Nielsen Eilertsen	H 389	Siell. Kiøbh	8
Do Jørgen Fred Lukkas	H 275	do do	7

**Maaneden begynder at Dreije naar vi kommer
ombord i Skibet og vedbliver at Dreije med fuld
Gage indtil vi med bemeldte Skib enten hertil Sta-
den eller anden Dansk losse Plads ere ankommen
og Maaneden bliver opsagt. I øvrigt for-
pligter vi os at efterleve de Kongelige allernaa-
digste Skibs Articuler. Kiøbenhavn d: 29 Oct
1793 Lyder Adam Deth**

Søindrulleringen

- Fra 1704 fem sølimitdistrikter
- Kun enrullerede må fare til søs
- Forhyring på handelsskib skal indberettes til søindrulleringschefen
- AO → Lægdsruller → Søruller → Søindrulleringen:
- **Folkelister fra 1792 til 1828**
- Købstadsruller
- **Skipperjournaler fra 1780 til 1828**

L i s t e

Paa det ^{Pomskude} Mandskab, som farer med mig Underknebne, førende
 sig Stiber ~~Handelskabin~~ ^{hjemmeberende} ~~Handelskabin~~ ^{Handelskabin} Drøgtig
 11 Commerce-Ræder, agter mig, naar Guds Vilstand, bertra til *Carix*

Classe.	Række.	No.	Navn.	Distric.	Amt og Boe.	Statue.	Alder.	Berlingede Løse.	
								For Reisen.	Maaned vise.
Allynd	6.	21	Jørgen Hoffmann	Stor	Apund			X	14 ^{re}
Storand	5.	22	Jørgen Hoffmann	Stor	Apund				9 ^{re}
Landst.	6.	23	Jørgen Hoffmann	Stor	Apund				10 ^{re}
Landst.	5.	24	Jørgen Hoffmann	Stor	Apund				8 ^{re}
Landst.	6.	25	Jørgen Hoffmann	Stor	Apund				7 ^{re}
Landst.	5.	26	Jørgen Hoffmann	Stor	Apund				6 ^{re}
Landst.	6.	27	Jørgen Hoffmann	Stor	Apund				5 ^{re}
Landst.	5.	28	Jørgen Hoffmann	Stor	Apund				4 ^{re}
Landst.	6.	29	Jørgen Hoffmann	Stor	Apund				3 ^{re}
Landst.	5.	30	Jørgen Hoffmann	Stor	Apund				2 ^{re}
Landst.	6.	31	Jørgen Hoffmann	Stor	Apund				1 ^{re}

For hvilke indberedte J. Søefolk jeg hermed ved min Hjemkomst lover at gøre
 den efter Kongelig allerhøjeste Forordning de dato 1ste Februar 1770 anbefalede
 Nødtighed, og bliver ved min Afrejse i Skibet ei flere indtagne, end som i denne
 Liste er anført. Den *Probenham* No. 144 f. 25de Okt

Leder Adam Dehn

- 22-01-25

Waterschoutens forhyringsprotokol 1797-1799, folio 61, opslag 62 af 289

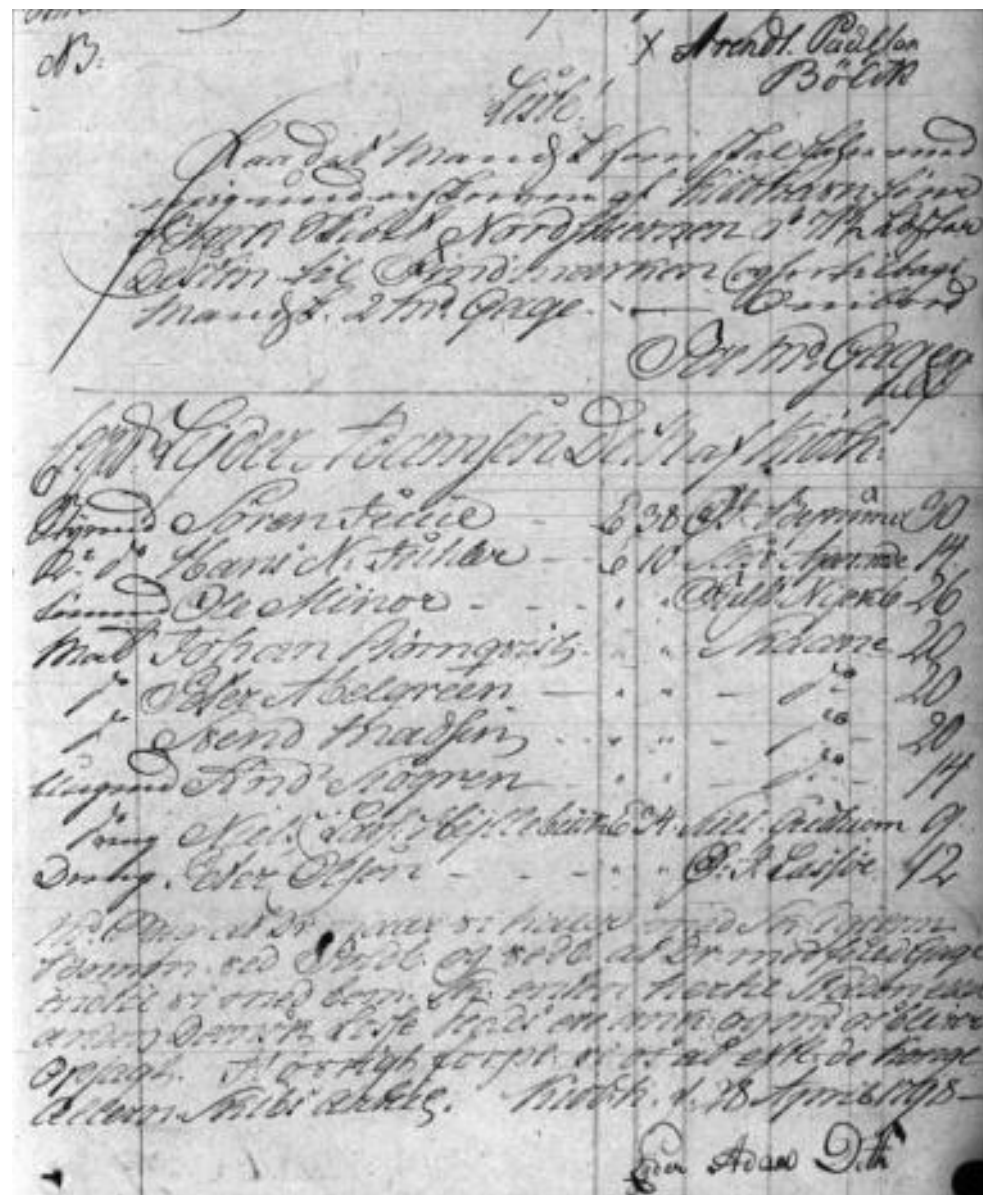
Liste!

Paa det Mandsk som skal fahre med
mig underskrevne af Kiøb.havn fører
Bark Skibet Nordstiernen S^t 71½ Læster
Destin til Findmarken og her tilbage
Mandsk: 2 M^d Gage. --- Ombord
Toe M^d Gage

Lyder Adamsen Deth af Kiøbh:
Styrmand, E38, Søren Juul, Byrum [Læsø]
2^{den} do Hans Juhler, E10, fra Apenrade
Tømmermand Ole Minor fra Nykøbing F
3 Matroser fra Skaane
1 Jungmand fra Skaane
1 Dreng fra Gudhiem
1 Dreng Peter Olsen fra Læssøe

....

Kiøbh: sd. 28 April 1798
Lyder Adamsen Deth

Søindrulleringen, Skipperjournal 1798, opslag 8 af 165

Probanten		Skipper for sig				
Skipperens Navn	Probantens Navn	Alder	Størrelse	Procent	Procent	Procent
Cornelius Hansen	Brig Antonia	44	5	2	100	100
Niels Jensen Kromann	Leopold 5. Bitten	41	4	1	100	100
Jørgen Hansen Linsby	Gaas Le Jørgen Løst	34	3	2	100	100
Lars Jensen Krogh	Gaas Tentyria	4	1	1	100	100
Jacob Løfsten Tranberg	quas Den Ringende Løst	3	2	1	100	100
Jørgen Hansen	Konst Lovis	2	2	1	100	100
Hans Jørgen Ormel	Gaas Gierbide Cathrine	31	3	1	100	100
Hent Jørgen Arentsen	Gaas De 2 ^{de} Torke	28	1	1	100	100
Hermann Haaf Holm	Gaas Eufabed Maria	37	3	1	100	100
Lyder Adamsen Deth	Bark Norstiernen	71	8	1	100	100
Niels Christensen Holm	Gaas Haabet	38	1	1	100	100

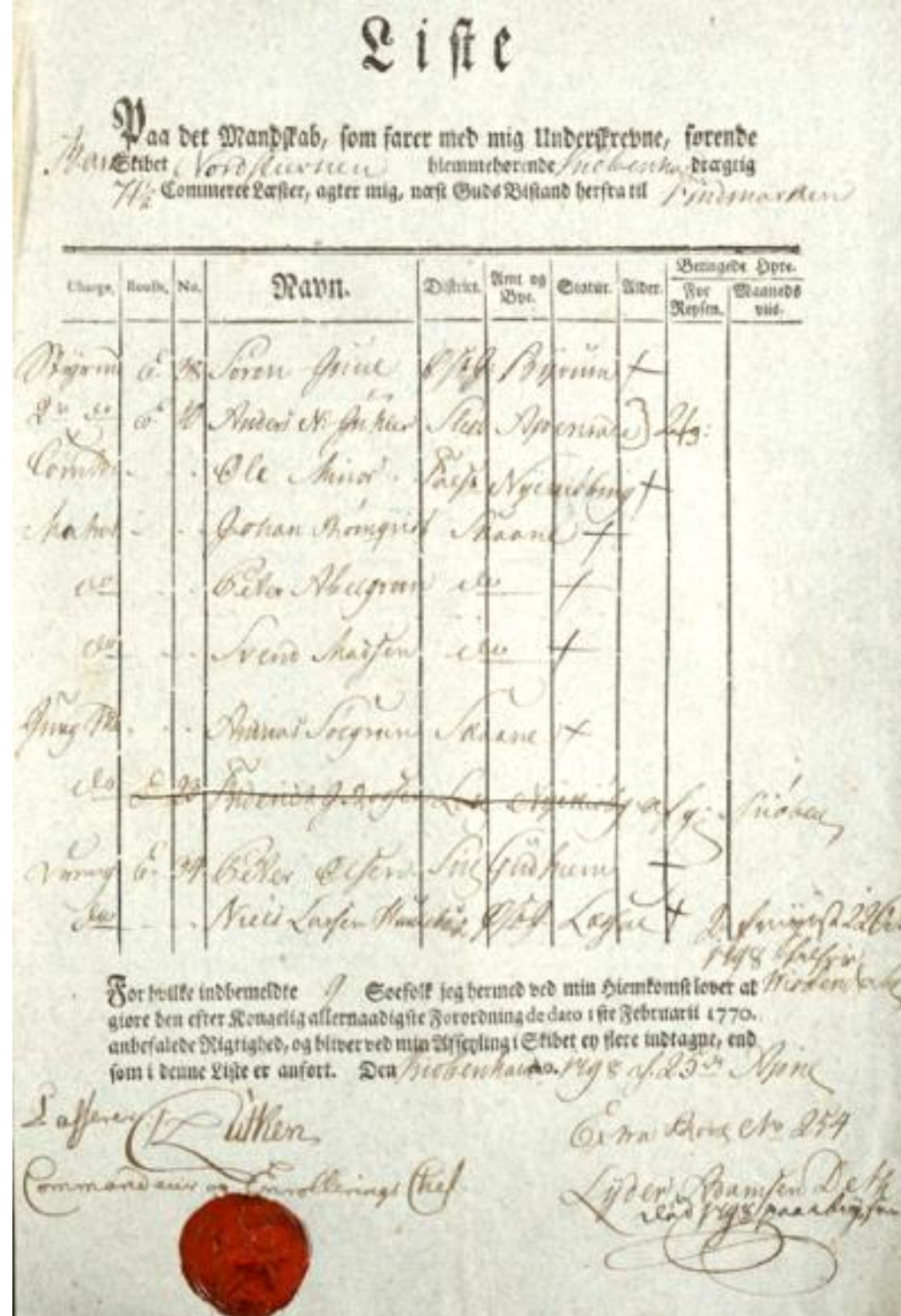
- Skipper: Lyder Adamsen Deth
- Skib: Bark Norstiernen, 71½ læster
- Mandskab: 8 mænd, 1 dreng
- Dateret 25 April 1798
- Hvorhen: Findmarken
- Reder: Wispendahl & Espensen

Søindrulleringen,
Folkelister 1798
opslag 157 af 629

- Barksibet Nordstiernen, 71½ Læster
- Næst Guds Bistand herfra til Finmarken
- Styrmand, E38, Søren Juul, Byrum [Læsø]
- 2ⁿ Styrmand, E10, Anders Juhler fra Apenrade
- En Tømmermand fra Nykøbing Falster
- 3 Matroser fra Skaane
- 1 Jungmand fra Skaane
- 1 Dreng fra Gudhiem
- 1 Dreng fra Læssøe
- **Extra Roul N° 254**

Lyder Adamsen Deth

- **Død 1798 paa Reysen**

Søruller for staden København

Ekstra- og ungdomsrulle 1 Københavns By 1792 1803

Folio 65, opslag 66 af 393

København					Extra Rulle				
Caract.	Nr.	Navne	Borgerne	Boet	Navne	Enroull	Statur	Vext	Haar
Skjærm	254	Lyder Adamsen Deth	f. Læssøe	Bopæl: Kiøbenhavn 26	22 April 1793	M: Vext	B ^r	Haar	
		Enroull: 22 April 1793	Statur: M: Vext	B ^r Haar					
		Efter Collegie Resolution af 18 Junii 1792, samt Styrmands Examinat: 9 Decb 1786							
		Borger Brev dat 18 Martij 1793							
		død i Nordsøen 1798 paa Hiem Reysen fra Findland							

Skipper 254 Lyder Adamsen Deth, f. Læssøe, Bopæl: Kiøbenhavn, 26 Aar
Enroull: 22 April 1793 Statur: M: Vext B^r Haar

Efter Collegie Resolution af 18 Junii 1792, samt Styrmands Examinat: 9 Decb 1786
Borger Brev dat 18 Martij 1793
død i Nordsøen 1798 paa Hiem Reysen fra Findland

Øresundstoldens regnskaber 1497-1857

Øresundstoldens regnskaber 1497-1857

- Fylder op mod 150 hyldemeter i Rigsarkivet
- ENB, Enestående national betydning
 - Med en enestående betydning for dansk kulturarv ligesom fx de originale grundlove, Højesterets Domprotokoller, Danske Kancellis supplikprotokoller.
- UNESCO Memory of the World Register
 - The Sound Toll Registers constitute a record group of immense international relevance.

Øresundstold 1497 - 1857

- Lyder Adamsen Deths rejser kan ses i Øresundstoldens regnskaber
- AO → Regnskaber → Øresundstoldregnskaber
- Eller en hollandsk hjemmeside:
"Soundtoll Registers Online" www.soundtoll.nl
→ Search, Text search: "Deth",
Search in: Shipmaster surname, Year: 1793 – 1798
eller
→ Browse → [Shipmasters](#)

Lyder Adam Øresundstoldens regnskaber

▼ SEARCH

TEXT SEARCH

Search in:

PERIOD (1497 - 1857)

RECORD TYPE

PASSAGE ID

Not a valid ID!

► PORTS

8 results

Order by family name ▾

Selected facets:

[Reset facets](#) [Download results](#)

Free text (Shipmaster surname): deth [x]

NAME (ID)	DATE	HOME PORT	FROM	TO	TYPE
Lyder Adamsen Deth (372560)	4/5/1793	Kjøbenhavn	Kjøbenhavn	Finmarcken	P
Lyder Adam Deth (373688)	20/9/1798	Kjøbenhavn	Finmarcken	Kjøbenhavn	P
Lyder Adam Deth (403460)	12/6/1794	Kjøbenhavn	Cadix	Kjøbenhavn	P
Ward Deth (441448)	14/6/1753	Hinloopen	Narwa	Amsterdam	P
Luder Adam Deth (305338)	15/6/1795	Kjøbenhavn	Apenrade	Finmarken	P
Lyder Adam Deth (340430)	16/7/1793	Kjøbenhavn	Finmarken	Kjøbenhavn	P
Lyder Adam Deth (347618)	3/11/1793	Flensborg	Dantzic	Spanien	P
Lyder Adam Deth (348772)	28/8/1797	Kjøbenhavn	Finmarken	Kjøbenhavn	P

Navnevarianter i toldregnskaberne

- Lyder Adamsen Deth
- Lyder Adam Deth
- Luder Adam Deth
- Lyder Adam Dahl

Lyders rejser ifølge toldregnskaberne

Dato	Navn	Hjemby	Rejse
4-5-1793	Lyder Adamsen Deth	Kiøbenhavn	Kiøbenhavn - Finmarcken
16-7-1793	Lyder Adam Deth	Kiøbenhavn	Finmarken - Kiøbenhavn
3-11-1793	Lyder Adam Deth	Flensborg (!)	Dantzic - Spanien
12-6-1794	Lyder Adam Deth	Kiøbenhavn	Cadix - Kiøbenhavn
15-6-1795	Luder Adam Deth	Kiøbenhavn	Apenrade - Finmarken
28-8-1797	Lyder Adam Deth	Kiøbenhavn	Finmarken - Kiøbenhavn
3-5-1798	Lyder Adam Dahl	Kiøbenhavn	Kiøbenhavn - Finmarken
20-9-1798	Lyder Adam Deth	Kiøbenhavn	Finmarcken - Kiøbenhavn

Søgning på fornavnet "Lyder" og perioden 1798-1798

Search passages

▼ SEARCH

TEXT SEARCH

Search in:

PERIOD (1497 - 1857)

RECORD TYPE

☐ Passage☐ Registration

2 results

Order by family name ↓

Selected facets:

[Reset facets](#) [Download results](#)

Shipmaster given name: lyder [x]

Period: 1798-1798 [x]

NAME (ID)	DATE	HOME PORT	FROM	TO	TYPE
Lyder Adam Dahl (362013)	3/5/1798	Kjøbenhavn	Kjøbenhavn	Finmarken	P
Lyder Adam Deth (373688)	20/9/1798	Kjøbenhavn	Finmarcken	Kjøbenhavn	P

Lyders rejse til Finmarken 1798

Passage

Santtolregisters-276_0392.jpg

ID 362013
Date 3-5-1798
Passage 339
Shipmaster Lyder Adam Dahl from København
Patronymic
Section Danske, Norske
Register Nr 2, 1. bind 1798
Tonnage Skibet drægtig 70 1/2 Læster

Cargo

Depart.	Dest.	Amount	Unit	Commodity	Toll
1. København	Finmarken	-	-	Cargaison og provission	
				Fyrpenge	1 1/2 Daler
				Total	1 1/2 Daler

Geographical locations København ([København](#))
Finmarken ([Finnmark Fylke](#))
Units - ()
Currencies Daler (Da)
Remarks

Lyders rejse hjem fra Finmarken 1798

Passage

Santtolregisters-276_0485.jpg

ID 373688
Date 20-9-1798
Passage 1489
Shipmaster Lyder Adam Deth from København
Patronymic
Section Danske, Norske
Register Nr 2, 1. bind 1798
Tonnage Skibet Draegtig 70 1/2 Læster.

Cargo

Depart.	Dest.	Amount	Unit	Commodity	Toll
1. Finmarcken	Kjøbenhavn	-	Endeel	Findmarske vahre	
				Fyrpenge	1 1/2 Daler
				Total	1 1/2 Daler

Geographical locations København ([København](#))
Finmarcken ([Finnmark Fylke](#))
Units Endeel (En del)
Currencies Daler (Da)
Remarks

Lyder Adamsen Deth i Øresundstoldregnskaberne 1798

1489	Lyder Adam Deth, af og til Kiøbenhavn fra Finmarcken, med endeel findmarske Vahre frie. - Skibet Drægtig 70½ Læster Fyrp 1½	den 20de	23½
1490	Peter Nielsen Finmark, af og til Kiøbenhavn fra de Thomas, med endeel Vahre og mæsse		
		Sateris	5726

den 20de [september]

1489 Lyder Adam Deth, af og til Kiøbenhavn
fra Finmarcken, med endeel findmarske Vahre
frie. - Skibet Drægtig 70½ Læster Fyrp 1½

De ... Kiøbenhavnske Tidener

5. Oktober 1798

Fra den 30te Sept. til 5te October ere indkomne og udgaaede: Capit. J. H. Lindberg fra Grønland med Spæk, Bårder, Skind og Duun; Capit. L. A. Deth fra Finmarken med Fisk; Capit. H. Hellefen fra Færøe med Uldengods;

- Fra den 30te Sept. til 5te October ere indkomne og udgaaede: ---
--- Capit. L. A. Deth fra Finmarken med Fisk; ---

Kaffepause ?

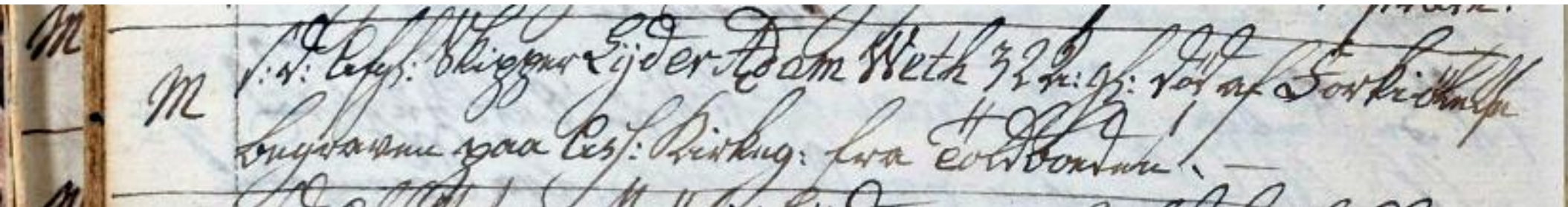
Læsø Landfogeds skifteprotokol 1798

Anno 1798 den 7de December indfandt sig
Skifteforvalter Landfoged Jens Hesselholt
paa Begiæring af Arvingerne i Stærvboet efter
afgl: **Skibs Captain Lyder Adam Deth** i
Bangsboe i Hals Sogn, som paa Hiem Reisen fra
Findmarken i September maaned afvigte ved
Døden er afgaaet, for efter ham at foretage
Registering og Vurdering til videre paafølgende
Skifte og Deeling ---

22-01-25

Lyder Deth dør i København

- Skiftet nævner, at Lyder er begravet i København
- Nikolaj Sogns kirkebog 1797-1805, pag. 48:

"d: 25 Sept: Skipper Lyder Adam Weth 32 A: gl: død af Forkiølelse begravet paa Ass: Kirkeg: fra Toldboden."

- Hans ejendele bliver fragtet til Læsø og bliver nøje registreret i hans dødsboskifte

Lyders ejendele, som han havde med på rejsen

- 1 rødmalet skibskiste
- 1 kuffert overtrukket med sælskind
- 2 sejldugssække
- 1 meget omfattende garderobe, ca. 100 punkter, alt fra undertøj til vanter
- 1 guldur
- 1 guldring
- 1 sølvsignet
- Adskilligt sølvtøj, skeer m.v.
- 1 merskumspibe
- 1 paraply
- 1 octant
- 11 søkort
- 1 passer
- 1 gevær
- Adskillige bøger

Lyders bogsamling

- Brev Vexling imellem fortroelige Venner
 - Roman fra 1783 af Charlotta Dorothea Biehl
 - 3 bind, i alt 1000 sider
 - [Digitaliseret på KB](#)
- Lous' Skatkammer
 - Hvad en Styrmand nødvendigst maa forstaae
 - Forfatter: Chr. Carl Lous
 - [Digitaliseret på KB](#)
- Et bundt gamle bøger

-
- 1 Psalme Bog
 - Besværede Søe-Mænds søde Siæle-Roe eller Aandelige Lyst-hauge hvor den troende Siæl søger sin Hvile i Gud
 - 1 Comoedie Bog

Brev Vexling imellem fortroelige Venner

DOROTHEA BIEHL

Charlotta Dorothea Biehl

FØDT 2. juni 1731, København

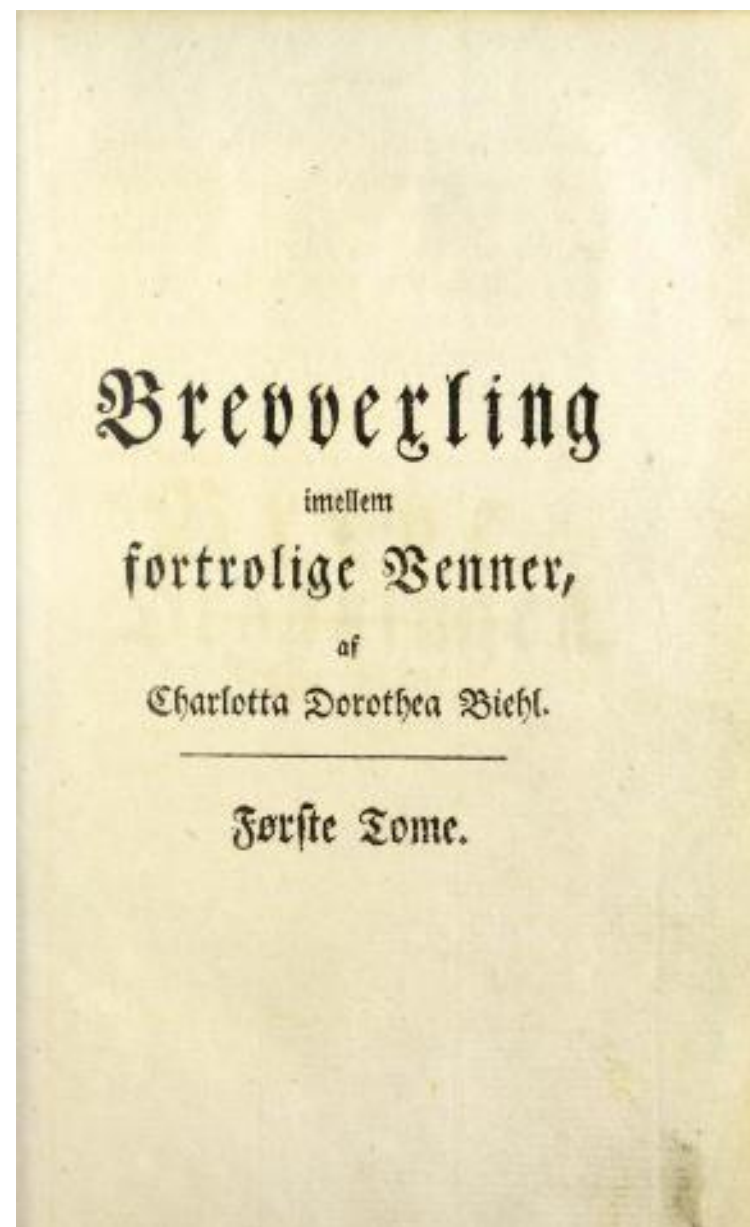
DØD 17. maj 1788, København

ARBEJDSLIV Forfatter, oversætter og lærd kvinde

FAMILIE Forældre: inspektør Christian Æmilius B. (1708-77)
og Sophie Hedevig Brøer (1713-62).

Dorothea Biehl var den største kvindelig kulturpersonlighed i 1700-tallets Danmark. Her er hun malet af Cornelius Hoyer i ca. 1775. Miniaturemaleriet måler 5,4 cm i diameter.

Lous' Skatkammer

Styrmands = Kunst
eller saa kaldet
Skatkammer,
indeholdende
en tydelig og med mange Exempler oplyst Undervisning om,
hvad en Styrmand nødvendigt bør forstaae.
Til Brug og Læse for de Lærde indrettet.

Med Kongeligt allernaadigt Privilegium.

Beste udskaalen paa Bogen, 2 Rikd. 5 Aln. 1. G.

Kjøbenhavn 1807.
Trykt og forlagt af Bismars Johan Frederik Schlegel,
Kongelig og Universitets-Bogtrykker.

156

Siette Afhandling.
Om at udregne
Cours og Distanse, Brede og Længde,
efter de platte og vøgende Kort.

Da vi nu skalde give Regler for Seiladsen paa de store Vand, hvorledes at indrette den efter Landenes Beliggenhed, for at naae sit tilagtede Ereb, maae vi først betænke, at al Seilads stæer paa Jordens runde og kugelformige Overflade, hvorefter man til Brug paa Søen ei vel kan gjøre en fuldkommen Afbildning; at man derfor maae nøies med at afslagge i Plan det Stykke af Jordens ydre Side, som indtager et vist Rum. Dog dette haver sin Vanskelighed; thi Meridianerne og Parallelerne, som bestemme Bredderne og Længderne, saavel som Kompasstrøgerne, som give Courserne og Distanserne, ere alle krumme Linier, hvilte, naar de udskræfkes i Plan, nødvendig komme ud af deres Stik, Sammenhæng og Maal. For at iværksætte det med mindste Feil, betænker man sig af tvende Maader: enten afslagget man et meget lidet Stykke af Jorden, som en Plan, i hvilket Tilfælde Hølene saa godt som forsvinde, da de før meldte krumme Linier paa saa liden en Vlet af Jorden eller af Globusen, som forestiller Jorden, blive næsten rette; og denne Afslægning kaldes det platte Kort; eller man udskræfker Brede-Graderne paa Meridianerne i samme Proportion, som Længde-Graderne, alt som de nærme sig imod Polerne, afstoge, hvorved stæer, at Længde-Graderne paa alle Breder blive lige, at Meridianerne blive rette Linier overalt parallele med hinanden, og at Kompasstrøgerne udskræfkes fra spirale til rette Linier. Denne Afslægning, som den rigtigste, man endnu har fundet paa til at bringe et temmeligt Stykke af Globusen i Plan, kaldes det vøgende Kort. Hensigten med begge Slags Kort er, at man skal kunne finde Courser og Distanse imellem Stederne. I begge ere derfor Kompasstrøgerne bragte til rette Linier, paa det man kan affatte eller søge sine Courser endog paa Hjerbedel-Strøger, ja paa Grader. Og for at finde Distanserne, har man altid i det platte Kort en Mile-Skale, hvilken ikke kan feile meget, naar kun Kortet indbefatter ifflun saa liden en Deel af Jordens Overflade, at dens Krumhed deri bliver ukiendelig. I det vøgende Kort stæer en Meridian i Steden for Mile-Skale, hvorefter hver Grad rækneth for 1000000 eller holt